

HYBRIDNÉ HROZBY V KONTEXTE MILITANTNEJ SOCIÁLNEJ PRÁCE

Hybrid threats in the context of military social work

Peter GALLO

ABSTRAKT

Hybridné hrozby nadobúdajú v súčasnom turbulentnom a neustále sa meniacom prostredí na významnosti. Tento typ hrozieb predstavuje použitie viacerých typov vedenia vojny flexibilnými a sofistikovanými prvkami, ktoré vedia, že úspešný konflikt si vyžaduje rôzne formy navrhnuté tak, aby vyhovovali cieľom, ktoré chce nepriateľ dosiahnuť. Predkladaný príspevok je zameraný na problematiku hybridných hrozieb a ich skúmaním v prostredí aktérov sociálnej práce. Pre účely zmapovania problematiky hybridných hrozieb v kontexte sociálnej práce bol využitý kvantitatívny výskum, konkrétne dotazníková metóda. Na výskume, ktorý prebiehal v online prostredí, ale aj fyzickým distribuovaním dotazníkov, sa zúčastnilo celkovo (N=71) respondentov z oblasti sociálnej práce. Výskum bol zameraný na skúmanie rozdielov medzi jednotlivými vekovými kategóriami a vnímaním hybridných hrozieb v spoločnosti. Na základe vyhodnotených dát respondentov vyplýva, že respondenti poznajú pojem hybridná hrozba a takisto vnímajú aj hybridné hrozby ako negatívny faktor vo fungovaní spoločnosti. Z výsledkov výskumu vyplýva, že respondenti vekovej kategórie nad 50 rokov vnímajú hybridné hrozby v menšej miere, oproti mladším respondentom, ktorí považujú hybridné hrozby za významný problém. Problematika hybridných hrozieb v súčasnom nestabilnom svete nadobúda čoraz viac na významnosti aj v súvislosti s militantnou sociálnou prácou.

Kľúčové slová: Sociálna práca. Hybridné hrozby. Militantná sociálna práca. Kvantitatívny výskum.

ABSTRACT

The hybrid threats are gaining importance in the current turbulent and constantly changing environment. This type of threats represents the use of multiple types of warfare by flexible and sophisticated elements who know that successful conflict requires different forms designed to suit the objectives the enemy wants to achieve. The presented contribution is focused on the issue of hybrid threats and their investigation in the environment of social work actors. For the purposes of mapping the issue of hybrid threats in the context of social work, quantitative research was used, namely the questionnaire method. A total of (N=71) respondents from the social work environment took part in the research, which took place in an online environment, but also through the physical distribution of questionnaires. The research was aimed at examining the differences between individual age categories and the perception of hybrid threats in society. Based on the evaluated data from the respondents, it follows that the respondents know the term hybrid threat and also perceive hybrid threats as a negative factor in the functioning of the company. The research shows that respondents in the age category over 50 perceive hybrid threats to a lesser extent, compared to younger respondents who consider hybrid threats to be a significant problem. The issue of hybrid threats in the current unstable world is gaining more and more importance also in connection with militant social work.

Key words: Social work. Hybrid threats. Militant social work. Quantitative research.

ÚVOD

Hybridné hrozby kombinujú militantné a nemilitantné, ako aj skryté a otvorené prostriedky vrátane dezinformácií, kybernetických útokov, ekonomického tlaku, nasadzovania nepravidielných ozbrojených skupín a použitia bežných síl. Hybridné metódy sa používajú na stieranie hraníc medzi vojnou a mierom a snažia sa posunúť pochybnosti do mysle cieľovej populácie. Ich cieľom je destabilizovať a podkopať spoločnosť (Wigell 2019).

Podľa Thiele (2021) tieto hrozby predstavujú škodlivé aktivity, ktoré sú plánované a vykonávané so zlým úmyslom. Ich cieľom je podkopať cieľ, akým je štát alebo inštitúcia, rôznymi prostriedkami, často kombinovanými. Medzi takéto prostriedky patrí manipulácia s informáciami, kybernetické útoky, ekonomický vplyv alebo nátlak, skryté politické manévry, nátlaková diplomacia alebo hrozby vojenskou silou. Hybridné hrozby opisujú širokú škálu škodlivých aktivít, ako sú zmiešané modality, simultánnosť, fúzia a kriminalita, s rôznymi cieľmi, od ovplyvňovania a zasahovania až po hybridnú vojnu.

Prvá časť príspevku je zameraná na teoretické východiská skúmanej problematiky hybridných hrozieb prostredníctvom odborných štúdií a výskumov. V druhej časti príspevku popisujeme metodologickú stránku a výsledky výskumu zameraného na jednotlivé oblasti hybridných hrozieb.

Teoretické východiská

Autori Bjørge a Høiby (2024) definujú hybridné hrozby ako aktivity štátnych a neštátnych skupín a sú vážnou a akútnou hrozbou našej doby. Hybridné hrozby sa vyznačujú koordinovaným využívaním rôznych opatrení na dosiahnutie nezákonného zasahovania zo strany štátnych alebo neštátnych aktérov, pričom zostávajú pod hranicou formálneho vedenia vojny. Príkladmi sú brzdenie demokratických rozhodovacích procesov masívnymi dezinformačnými kampaňami,

využívaním sociálnych médií na kontrolu politického naratívu alebo na radikalizáciu, nábor a usmerňovanie zástupných aktérov, ako aj kybernetické útoky na kritickú infraštruktúru. Hybridné hrozby označujú škodlivý vonkajší vplyv, ktorým sa štátny aktér snaží systematicky ovplyvňovať cieľovú krajinu kombinovaním rôznych prostriedkov. Cieľom aktivít hybridného vplyvu je využiť zraniteľnosť vybraného štátu, a to čo najskrytejšie. Autoritárske štáty využívajú hybridné ovplyvňovacie aktivity ako kľúčový nástroj vplyvu. Rozsah prostriedkov môže zahŕňať politické, diplomatické, ekonomické a vojenské prostriedky, ako aj informačné a kybernetické zasahovanie.

Prijímanie informovaných rozhodnutí o bezpečnosti a odolnosti si vyžaduje perspektívu hybridnej hrozby. Štátni a neštátni aktéri sú výzvou pre krajiny a inštitúcie, ktoré považujú za hrozbu, protivníka alebo konkurenta, prostredníctvom hybridnej taktiky. S úspechom hybridných aktivít zameraných na kritickú infraštruktúru globálne a zvýšenými možnosťami ovplyvňovania prostredníctvom informačných technológií bude hybridná výzva narastať (Arutunyan 2022).

Hybridné hrozby sú tie, ktoré predstavujú protivníci so schopnosťou súčasne využívať konvenčné a nekonvenčné prostriedky adaptívne pri dosahovaní svojich cieľov. Rozsah metód a činností je široký a mnohorozmerný. Kybernetické útoky na energetické systémy, ovplyvňovanie informácií, využívanie dodávateľských reťazcov a závislosti od zdrojov, podkopávanie medzinárodných inštitúcií, terorizmu a nadnárodného organizovaného zločinu. Hybridné aktivity sa zameriavajú na zraniteľnosť protivníka s úmyslom zostať pod prahom vojny. Tieto konflikty však môžu prerásť do vojny zahŕňajúcej konvenčné vojenské operácie.

Najzer (2020) definuje hybridnú vojnu ako metódu konfliktu, ktorá kombinuje tradičné aj netradičné taktiky vrátane nepravidielných formácií, terorizmu a

kriminálnej činnosti, ktoré využívajú štátni, aj neštátni aktéri na dosiahnutie politických cieľov. Primárnym cieľom je skôr narušiť cieľový národ kombináciou taktík, než postupovať cez tradičné fázy vojny. Hybridná vojna predstavuje komplexnú výzvu pre obranné plánovanie v modernej dobe, pretože spochybňuje konvenčné predstavy o boji tým, že odstraňuje hranice medzi tým, čo je vojna, a čo nie. Svojou povahou je nejednoznačný a nepredvídateľný, sekuritizuje každý aspekt politiky a spoločnosti, keďže všetko je náchylné stať sa hrozbou pre štáty.

NATO definuje hybridné hrozby ako kombináciu vojenských a nevojenských, ako aj skrytých a otvorených prostriedkov, vrátane dezinformácií, kybernetických útokov, ekonomického tlaku, nasadzovania neregulárnych ozbrojených skupín a použitia pravidelných síl. Podľa Aliancie sa hybridné metódy používajú na rozmazanie hraníc medzi vojnou a mierom a snažia sa zasiahnuť pochybnosti do mysli cieľovej populácie. EÚ uznáva rôznorodosť definícií hybridných hrozieb, ako aj vyvíjajúci sa charakter týchto hrozieb a definuje tento pojem podobným spôsobom ako NATO, ako zmes nátlakovej a podvratnej činnosti, konvenčných a nekonvenčných metód (t. j. diplomatických, vojenských, ekonomické, technologické), ktoré môžu koordinovaným spôsobom využívať štátni alebo neštátni aktéri na dosiahnutie konkrétnych cieľov a zároveň zostať pod hranicou formálne vyhláseného vedenia vojny (Klingova 2021).

Výraz hybridná vojna bol pôvodne vytvorený na opísanie a definovanie vojny a konfliktu v jadrovom veku. Keď majú veľmoci vyzbrojené jadrovými zbraňami schopnosť vyhladzovať sa navzájom, totálna vojna sa stáva nemysliteľnou. Konflikty a eskaláciu treba zvládať a niekedy treba skrývať agresiu. V tejto hybridnej vojne sa pojem vojna rozširuje tak, že znamená viac než len stret s ozbrojenými silami. Vojna a konfrontácia môžu zahŕňať aj iné prostriedky a iné arény ako bežné na dosiahnutie strategických a vojenských cieľov. Ďalšími prostriedkami môže byť

oslabenie politickej stability a vyvíjanie politického tlaku na úrovni, ktorá sa blíži k vydieraniu.

V súvislosti s pojmom hybridné hrozby je dôležité venovať pozornosť aj pojmu dezinformácie. Dezinformácie sa šíria najmä v digitálnej sfére. Neobmedzujú sa však len na ňu. V metaforickom zmysle je pozoruhodné, že zavádzajúce fyzické letáky strategicky umiestnené v poštových schránkach na správnom mieste v správnom čase môžu potenciálne priniesť trvalejší vplyv v porovnaní s neustálym každodenným tokom digitálnych informácií. Dezinformačné taktiky v digitálnej oblasti však zahŕňajú šírenie nepravdivých alebo zavádzajúcich informácií, otvorenú alebo skrytú propagandu a propagovanie konšpiračných teórií. Taktika môže zahŕňať aj obťažovanie jednotlivcov alebo skupín prostredníctvom trollingu a používanie umelej inteligencie na vytváranie audiovizuálnych deepfakes. V dôsledku toho sú otvorené, liberálne demokratické spoločnosti obzvlášť náchylné na tento typ zasahovania (Goldkind 2021).

Dezinformácie nachádzajú úrodnú pôdu v liberálnych demokratických spoločnostiach charakterizovaných pokročilou digitalizáciou. Je to z veľkej časti kvôli zhľuku umelej inteligencie, ktorá dokáže bez námahy generovať text, obrázky, zvuk a video všadeprítomnému využívaniu sociálnych médií a neúnavnému 24-hodinovému spravodajskému cyklu. V takýchto prostrediach sa dezinformácie môžu rýchlo šíriť, úmyselne alebo inak. V politickom a verejnom diskurze sú pojmy dezinformácie a falošné správy často nedostatočne definované a niekedy sa používajú ako synonymá. Najmä termín falošné správy sa ukazuje ako menej vhodný pre výskumné snahy. Vzhľadom na vysoký stupeň politizácie má malú analytickú hodnotu, pretože mu chýba presná definícia a často funguje ako prázdny význam (Larson 2022).

Súčasnú spoločnosť sú definované informačnými technológiami, rýchlou výmenou informácií a prepojením. Preto je

klúčové posúdiť potenciálny vplyv dezinformácií v týchto informačných prostrediach. Táto práca prijíma deliberatívny pohľad na demokraciu, aby ilustrovala účinky dezinformácií v danom demokratickom systéme. Deliberatívna demokracia uprednostňuje racionálny a komplexný verejný diskurz na dosiahnutie kolektívnych rozhodnutí. Točí sa okolo myšlienky, že jednotlivci by sa mali zúčastňovať na transparentnom dialógu, vymieňať si rôzne názory a usilovať sa o konsenzus pri dosahovaní informovaných a spravodlivých politických rozhodnutí (Zandee 2021).

Metodológia a metodika

Príspevok je zameraný na problematiku hybridných hrozieb v kontexte militantnej sociálnej práce. Pre skúmanie uvedenej problematiky bola využitá kvantitatívna metóda získavania zberu dát, ktorá je pre tento typ výskumu najviac preferovaná. Pre účely výskumu a relevantného získania dát bol dotazník rozdelený na dve časti. Prvá časť predstavovala demografické údaje respondentov. Tieto otázky sa týkali pohlavia respondentov, ich veku, dosiahnutého vzdelania a pracovného zaradenia vo sfére sociálnych služieb. Druhá časť dotazníka predstavovala samotnú skúmanú problematiku a to, či respondenti poznajú pojem hybridné hrozby, či tieto hrozby vedia rozlíšiť, či si overujú zdroje informácií a či vnímajú vplyv hybridných hrozieb na spoločnosť. Otázky boli položené formou otvorených otázok, ďalej boli otázky, v ktorých mohli respondenti vybrať odpoveď a otázky kladené formou Likertovej škály na stupnici od jedna po päť. Realizácia výskumu prebiehala prostredníctvom online zbierania dát a to platformou Google form. Pre čo najlepšie získanie odpovedí od respondentov bola využitá aj osobná forma, teda dotazníky boli rozdane respondentom v tlačenej forme na vyplnenie. Časový zber dát prebiehal od septembra do decembra 2024. Výber respondentov prebiehal formou náhodného výberu. Táto metóda poskytuje každému respondentovi možnosť zapojiť sa

do výskumu zameraného na problematiku hybridných hrozieb. Pre účely vyhodnotenia časti výskumu boli zvolené dve hypotézy, a to:

H1:Predpokladáme, že medzi vekom a poznaním pojmu hybridná hrozba existuje štatisticky významný rozdiel.

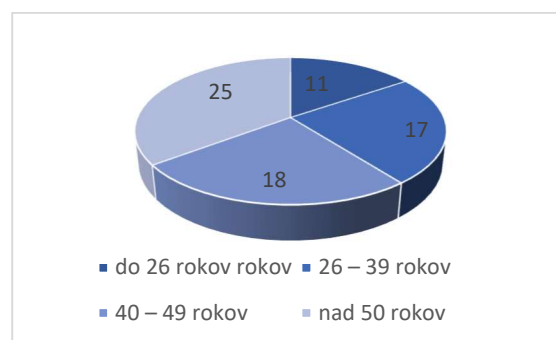
H2:Predpokladáme, že medzi vekom a vnímaním nebezpečnosti hybridných hrozieb existuje štatisticky významný rozdiel.

Vyhodnotenie dát od respondentov prebiehalo formou vyšších štatistických testov s využitím programu Statistica. Pre účely vyhodnotenia boli aplikované aj grafy a tabuľky v programe Microsoft Excel. Skúmanie štatistických rozdielov kategorických premenných bolo realizované pomocou T-test-u. Štatisticky významné sú hodnoty $p < 0,05$ (Marcheová et al. 2011).

Výsledky práce

Problematika skúmania hybridných hrozieb v oblasti sociálnej práce bola realizovaná na základe vopred stanovených hypotéz. Výskumu sa zúčastnilo celkovo 71 respondentov. V uvedenom výskume sú hypotézy zamerané na skúmanie demografického ukazovateľa veku v súvislosti s hybridnými hrozbami. Respondenti boli na začiatok rozdelení do jednotlivých vekových kategórií. Tento prehľad prezentuje obr. č. 1.

Obrázok 1. Vekové rozdelenie respondentov výskumu

zdroj: vlastné spracovanie

Rozdelenie respondentov výskumu je pomerne rovnako rozdelené medzi jednotlivé vekové kategórie. Vyššiu

odchýlku, teda väčší počet respondentov vykazuje kategória nad 50 rokov. Najmenšiu skupinu respondentov tvoria respondenti vo veku do 26 rokov, teda najmladší respondenti. Kategórie respondentov vo veku od 26 rokov do 49 sú rozdelené skoro rovnomerne.

Výskum zameraný na problematiku hybridných hrozieb v kontexte militantnej sociálnej práce bol realizovaný formou stanovenia dvoch základných hypotéz zameraných na vek respondentov v oblasti sociálnej práce.

Prvá výskumná hypotéza bola zameraná na skúmanie znalosti pojmu hybridná hrozba. V tejto hypotéze išlo o zistenie, či respondenti tento pojem poznajú a či vedia, že daná informácia môže predstavovať hybridnú hrozbu. Hypotéza bola stanovená nasledovne:

H1: Predpokladáme, že medzi vekom a poznaním pojmu hybridná hrozba existuje štatisticky významný rozdiel.

Pre overenie stanovenej hypotézy bol využitý T-test, pre ktorý bola stanovená hladina významnosti $p < 0,05$. Výsledky vyhodnotenia sú uvedené v Tab. 1.

Tabuľka 1. Znalosť pojmu hybridná hrozba

Vek respondenta	N	Priemer	Štandardná odchýlka	p
do 26 rokov	11	2.35	0.178	0.0312
od 26 do 39 rokov	17	2.22	0.142	
od 40 do 49 rokov	18	1.89	0.181	
nad 50 rokov	25	2.11	0.224	

zdroj: vlastné spracovanie

Na základe vypočítanej hodnoty $p = 0.0312$ je možné konštatovať, že medzi vekom a poznaním pojmu hybridná hrozba existuje štatisticky významný rozdiel. Výsledok potvrdzuje vypočítaná hodnota, ktorá je nižšia ako $p = 0.05$. Z uvedeného vyplýva, že medzi jednotlivými vekovými kategóriami respondentov je rozdiel v poznaní pojmu hybridná hrozba. Pri pohľade na ďalšie vypočítané štatistické

ukazovatele vieme získané dáta od respondentov rozdeliť na ďalšie výskumné zistenia. Najvyššia štandardná odchýlka sa nachádza u respondentov s vekom nad 50 rokov. Na základe uvedeného môžeme konštatovať, že medzi respondentmi bolo najviac rozdielných odpovedí poznania pojmu hybridná hrozba. Najmenšia štandardná odchýlka bola pri respondentoch vo vekovej kategórii od 26 do 39 rokov. Táto veková kategória má podľa realizovaného výskumu najvyššie vedomosti pojmu hybridná hrozba. Na základe štatistickej analýzy uvedenú hypotézu **prijímame**.

Druhá hypotéza výskumu bola zameraná na vnímanie nebezpečnosti hybridných hrozieb v kontexte militantnej sociálnej práce. Hybridné hrozby predstavujú negatívny faktor, pomocou ktorého chcú rôzni predstavitelia režimov vplyvať na úsudok a pozornosť ľudí a je dôležité vedieť túto nebezpečnosť rozpoznať a efektívne jej odolať. V tomto kontexte bola stanovená druhá hypotéza, ktorá bola opäť rozdelená formou demografických štatistík, konkrétne veku respondenta. Hypotéza bola stanovená nasledovne:

H2: Predpokladáme, že medzi vekom a vnímaním nebezpečnosti hybridných hrozieb existuje štatisticky významný rozdiel.

Pre overenie stanovenej hypotézy bol opäť využitý T-test pre skúmanie rozdielov jednotlivých premenných výskumu. Overením hypotézy sme dospeli k výsledku, že medzi vekom respondentov a vnímaním nebezpečnosti hybridných hrozieb existuje, podobne ako v predchádzajúcej hypotéze, štatisticky významný rozdiel. Tento výsledok potvrdzuje aj vypočítaná hodnota $p = 0.0416$, ktorá je nižšia ako hodnota $p = 0.05$. Skúmanie dát formou deskriptívnej štatistiky uvádza, že 58 % respondentov vníma nebezpečnosť hybridných hrozieb. Existuje pomerne veľké množstvo respondentov a to až 42 %, ktorí si nebezpečenstvo hybridných hrozieb neuvedomujú, alebo ho berú na ľahkú váhu. Pri skúmaní výsledkov formou vyhodnotenia štandardnej odchýlky je najvyššia v kategórii

nad 50 rokov. Znamená to, že táto kategória mala v odpovediach na nebezpečnosť hybridných hrozieb najväčšie rozdiely. Naopak, najnižšia štandardná odchýlka bola opäť ako v predchádzajúcej hypotéze vo vekovej kategórii od 26 do 39 rokov. Vyhodnotenie dát výskumu zameraného na problematiku hybridných hrozieb je prezentované v Tab. 2.

Tabuľka 2. Vnímanie nebezpečnosti hybridných hrozieb

Vek respondenta	N	Priemer	Štandardná odchýlka	p
do 26 rokov	1	2.12	0.194	0.0416
od 26 do 39 rokov	7	1.98	0.182	
od 40 do 49 rokov	8	1.76	0.165	
nad 50 rokov	5	2.32	0.254	

zdroj: vlastné spracovanie

Problematika hybridných hrozieb v kontexte militantnej sociálnej práce je aktuálna a veľmi významná téma. Výskum priniesol zaujímavé zistenia. Predmetom skúmania boli zamestnanci z oblasti sociálnej práce, u ktorých boli skúmané názory na poznanie pojmu hybridné hrozby, ako aj vnímanie nebezpečnosti hybridných hrozieb. Na základe výsledkov výskumu konštatujeme, že medzi jednotlivými vekovými kategóriami, či už v súvislosti s poznaním pojmu alebo vnímaním nebezpečnosti hybridných hrozieb existujú rozdiely, ktoré boli potvrdené aj štatistickými výsledkami. Najmenšie rozdiely boli vo vekovej kategórii od 26 do 39 rokov, a naopak najväčšie rozdiely v skúmanej problematike boli v kategórii nad 50 rokov.

ZÁVER

Ako máme možnosť vidieť v rôznych častiach sveta, hybridné hrozby môžu siahať od kybernetických útokov a dezinformácií až po narušenie kritických služieb, ako sú dodávky energie alebo finančné služby. Dôležitý element hybridných hrozieb predstavuje podkopávanie dôvery verejnosti

vo vládne inštitúcie a zneužívanie sociálnych zraniteľností. Akonáhle je štát dostatočne oslabený, strategické ciele agresora môžu byť naplnené konvenčnými alebo polovojenskými silami.

V predkladanom príspevku sme skúmali problematiku hybridných hrozieb v kontexte militantnej sociálnej práce. Výskum sa sústredil na poznanie pojmu hybridná hrozba, ako aj na vnímanie nebezpečnosti hybridných hrozieb. Tieto faktory sme skúmali v súvislosti s demografickým faktorom veku. Štatistickým spracovaním dát výskumu sme dospeli k názoru, že medzi vekom a poznaním pojmu, podobne ako medzi vnímaním hybridných hrozieb a vekom existujú štatisticky významné rozdiely.

Je preto nevyhnutné venovať náležitú pozornosť hybridným hrozbám, edukovať spoločnosť, stavať efektívne hrádze proti dezinformáciám a hoaxom. Oblasť sociálnej práce je v tomto smere veľmi dôležitá, nakoľko mnoho problémov, ktorým svet v súčasnosti čelí je spojených práve s výkonom sociálnej práce.

Zoznam bibliografických odkazov

- ARUTUNYAN, Anna, 2022. *Hybrid Warriors : Proxies, Freelancers and Moscow's Struggle for Ukraine*. London: Hurst & Company. ISBN 97817-8-7387-959.
- BJØRGE, Nina, Martina a Martin, HØIBY. 2024. *Preparing for Hybrid Threats to Security*. London: Routledge. ISBN 978-1-03261-7-916.
- GOLDKIND, Lauri, 2021. Social Work and Artificial Intelligence: Into the Matrix, In: *Social Work*. [online]. Roč. 66, č. 4, s. 372–374, [cit. 2024-12-11]. ISSN 1468-0173. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/sw/swab028>
- KLINGOVA, Katarína, 2021. *What Do We Know About Disinformation Websites in the Czech Republic and Slovakia?*, [online]. [cit. 2024-12-05]. Dostupné z: <https://www.globsec.org/news/what-do-we-know-about-disinformation-websites-in-the-czech-republic-and-slovakia/>

- LARSON, Jennifer M, 2022. Networks of Conflict and Cooperation. In: *Annual Review of Political Science*. [online]. Roč. 24, č. 1, s. 89–107. [cit. 2024-12-05]. ISSN: 1094-2939. Dostupné z: <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-041719-102523>
- MARKECHOVÁ, Dagmar, Anna TIRPÁKOVÁ a Beáta STEHLÍKOVÁ, 2011. *Základy štatistiky*. Nitra. ISBN 978-80-8094-899-3.
- NAJZER, Brin, 2020. *The Hybrid Age : International Security in the Era of Hybrid Warfare*. Cambridge: London: I. B. Tauris. ISBN 978-0-75560-2-513.
- THIELE, Ralph, 2021. *Hybrid Warfare : Future and Technologies*. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden. ISBN 978-3-658-35109-0.
- WIGELL, Mikael, 2019. Hybrid Interference as a Wedge Strategy: A Theory of External Interference in Liberal Democracy. In: *International Affairs*. [online]. Roč. 95, č. 2, s. 255–75. [cit. 2024-12-05]. ISSN 1468-2346. Dostupné z: <https://doi.org/doi.org/10.1093/ia/iiz018>
- ZANDEE, Dick, 2021. *Countering Hybrid Threats : Steps for Improving EU-NATO Cooperation*. The Hague: Clingendael Institute, ISBN 978-1-367-434524-5.

Afiliácia

Príspevok vznikol s podporou projektov VEGA č. 1/ 0535/23 *Integrácia ukrajinských migrantov a posúdenie náročnej životnej situácie spojennej s krízou vyvolanou vojnovým konfliktom optikou sociálnej práce*, KEGA č. 027PU-4/2022 *Transfer digitálnych technológií do inovácie metodiky odbornej praxe v pregraduálnej príprave študentov sociálnej práce*.

Kontaktné údaje

doc. Ing. Peter GALLO, PhD.

Inštitút edukológie a sociálnej práce
Filozofická fakulta
Prešovská univerzita v Prešove
Ul. 17. novembra č. 1, 080 01 Prešov
Email: peter.gallo.1@unipo.sk